

บทคัดย่อ

ล้านนาตะวันออก ได้แก่ จังหวัด เชียงราย น่าน แพร่ และพะเยา มีวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน มีประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคมวัฒนธรรมและตำนานความเชื่อร่วมกันมาจนปัจจุบัน การนำวัฒนธรรมสุขภาพและอาหารมาใช้ประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกลวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ภูมิปัญญาการแพทย์และอาหารพื้นบ้าน เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงตอนบน อยู่บนพื้นฐานของการแบ่งปัน หรือการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดสันติวัฒนธรรมขึ้นในภูมิภาคแห่งนี้ วัตถุประสงค์ ของการวิจัย เพื่อศึกษา วัฒนธรรมสุขภาพและอาหารของกลุ่มล้านนาตะวันออก เป็นข้อมูลจัดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอเป็นนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและเชิงสันติวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับประเทศไทย มีวิธีดำเนินการ โดยการ คัดเลือกพื้นที่เป้าหมายที่อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวในอนุภาคลุ่มน้ำโขงที่ยังคงมีการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน มีอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ไม่เคยมีการจัดการท่องเที่ยวโดยหน่วยงานใดมาก่อน มีชุมชนเข้มแข็ง ทำการศึกษาโดยสำรวจทบทวนข้อมูล ประเมินศักยภาพในด้านความมีชื่อเสียง เป็นเอกลักษณ์ สร้างรายได้ สร้างความภูมิใจ อนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น การเป็นแหล่งเรียนรู้ และความพร้อมในการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามในกลุ่มผู้นำ ผู้สูงอายุ แม่บ้าน เยาวชน สังเคราะห์ศักยภาพ คั้นข้อมูลแก่ชุมชนระดมสมองกลุ่มแกนนำต่างๆ สรุปแนวทางการจัดการส่งเสริมวัฒนธรรมสุขภาพและอาหารเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในล้านนาตะวันออก ผลการศึกษา ในพื้นที่ศึกษา 4 จังหวัดได้แก่ บ้านธรรมจาริก อ.แม่จัน จ.เชียงราย บ้านภูซาง อ.เชียงคำ จ.พะเยา บ้านทุ่งศรี อ.ร่องวาง จ.แพร่ และบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน ยังคงมีการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน และอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ผลการวิเคราะห์ พบว่า ร้อยละ 50-75 เห็นว่าความมีชื่อเสียง ความเป็นเอกลักษณ์ ความสามารถในการสร้างรายได้และความภูมิใจ อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 50-75 เห็นว่าเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ทรัพยากรและเป็นแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ผลการระดมสมอง ใน 4 พื้นที่ ร้อยละ 55-85 เห็นว่าต้องพัฒนาฟื้นฟูปรับปรุงในระดับปานกลาง ยกเว้นบ้านธรรมจาริกที่ต้องปรับปรุงมากร้อยละ 55 โดยที่ผู้นำชุมชนต้องเป็นแกนหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นโรงเรียน เกษตร สาธารณสุข รวมถึงต้องมีงบประมาณเพียงพอ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นกลวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน และอาหารพื้นบ้าน หากมีการให้ข้อมูลกับชุมชนได้เรียนรู้ ศักยภาพของตนเอง เพื่อพัฒนาอย่างสมดุลและครบวงจร ทั้งในเชิงมูลค่าและคุณค่า เป็นการจัดการความรู้และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอีกรูปแบบหนึ่ง

ABSTRACT

Eastern lanna region which are Chiangrai, Nan, Phrae and Payuo had a culture that associated with the culture of Great Maekhong Sub(GMS) region area. There are similar history, archaeology, socio economic and believe. The applying of health and food culture in this region for cultural tourism development is strategy to improve and beware of Eastern lanna wisdom on the basis of kindness. In addition tourism with peace is the hopeful issue in this region

This research aim to study health and food culture in eastern lanna region to be data for tourism program development of great Mae hong sub region. The information of the research will be subsequently submit to the government for further national tourism policy development.

The beginning step of this study was collected the target communities where were in the route of upper GMS. Those target area would contain local wisdom of health and food. There is no any tourism program had implement in those target areas. The initial step was reviewed of basic community information and history. The evaluation of community potential, identity, occupation, local resources, learning capacity and readiness was conduct. In addition the researcher would gave precedence to the community leader and man power such as elder, housewife club, youth club. Synthesized information would return to the communities through the leader and scholar member to brain stormed for their communities' tourism management program.

The result of the study showed that all of study areas where were Thamajarik in Mae chan district Chianrai, Bann Phu Sang in Chiang kum district Payuo, Bann Thungsri in Rong kwang district Phrae and Bann Thungson in Thungchang district Nan were still preserved their local wisdom of health care. There were identities of local food. 50-75% of the community member indicated that their fame, identities, abilities of income generating and their pride in the moderate level. The result note that 50-75% of community member had realized in their preservation in knowledge wisdom and resources in high and highest level. The result of brain storming in 4 study areas showed that 55-58% of them required for the development in the moderate level except in the Thanmajarik area that their require was in the high level. They were suggested that the community's leader must be the mainstay for the development work together with associated local organization such as school, agricultural and public health office. Moreover the sufficient budget was the important factor.

The conclusion of this research showed that cultural tourism was a strategy to improve the local knowledge wisdom both health care and food. The community's information distribution to the community's member is important for the complete and balance development.